

## Európai üzleti és gazdasági információk CD-ROM-on – finn esettanulmány

A *Helsinki Közgazdasági Egyetem Könyvtára (HKEK)* a finn gazdaságtudomány országos szakkönyvtára, és a gépesített szolgáltatások egyik úttörője. Online információforrásokat immár 15 éve tesz hozzáférhetővé, CD-ROM korszaka pedig 1987-ben kezdődött. 1992 elején a könyvtár már 25 különféle CD-ROM termék tulajdonosa, melyek közül 17 közvetlenül elérhető az olvasók számára.

A világ mintegy 150–160 gazdasági jellegű adatbázisa többnyire bibliográfiai (pl. WILSON Indexes, Business Periodical Index = BPI), ám néhány közülük (pl. az Abstracted Business Information = ABI) referátumot is tartalmaz. Gondot okoz, hogy mindezek leg többje USA-termék, s így érdekköre sem eléggé európai, és az eredeti dokumentumokhoz való hozzáférés sem mindig egyszerű. Nyilvánvaló lévén az európai anyag feldolgozása iránti igény, a HKEK néhány EK-beli és skandináv ország adatbázisgyártóival együttműködve elkészítette, és 1989 decemberében megjelentette a *HELECON ON CD-ROM* első kiadását. Az 1992 tavaszán megjelent 5. kiadás immár 7 elkülönült referenz-adatbázist tartalmaz, többségük referátumokat is, egy pedig teljes szövegű dokumentumokat nyújt. Egyedülálló lehetősége, hogy akár együtt, akár külön-külön, három nyelven – angolul, franciául, svédül – is kereshető.

A CD-ROM adatbázisok könyvtári használatát egy (az USA-beli Hahnemann Egyetem könyvtárában alkalmazotthoz hasonló) kérdőív segítségével vizsgálták, ám mindössze 85 válasz érkezett vissza. Általában pozitív értékeléseket kaptak, és a használók sokkal kedvezőbben ítélik meg a CD-ROM-ot, mint az online keresést. Elmarasztaló megjegyzések inkább csak a kinyomtatási lehetőségeket illeték.

A válaszok szerint a keresések 68%-ában mindössze egy adatbázist használtak, 28% használt több adatbázist. A használók nagy többségének már volt adatbázis-kereső tapasztalata (96%), valamivel kevesebben (76%) használtak már PC-t információkeresésre. Legtöbben (42%) a könyvtárost, majd a képernyőt (39%), a kézikönyvet (20%), a barátokat (9%) nevezték meg segítségként a rendszer megismeréséhez, 26%-nak pedig nem volt segítsége. Leghasznosabbnak e források közül a képernyőt (44%) és a könyvtárost (39%), majd a kézikönyvet (15%) és barátait (7%) tartották. A használók 85%-a kapott megfelelő választ, 80%-uk ezt elfogadható idő alatt érte el. A használók legnagyobb része a HKE (41%) vagy más egyetem (37%) hallgatója volt. Az üzletem-

berek 9, más egyetemi oktatók és kutatók 8, a HKE oktatói és kutatói 5 százalékát tették ki a használói körnek. Ami a teljes mennyiséget illeti, több volt a „vendégek” száma, mint a saját oktatóké és hallgatóké. Kevés válasz érkezett a kutatások témáiról: a gazdasági integráció, fogyasztói magatartás, információs rendszerek, alkalmazotti részvénytulajdon, banki információtechnológia volt néhány a megemlített témák közül.

A használók 81%-a fejezte ki elégedettségét a CD-ROM-okkal, legtöbbjük egyetemi hallgató volt, aki egy adatbázist (leggyakrabban BPI-t) használt, segítségül pedig leginkább a képernyőt vagy a könyvtárost választotta.

Az elégedetlen használó, azaz aki úgy vélte, hogy nem kapott elvárható idő alatt megfelelő választ, szintén egyetemista, aki egy segítségforrást (többnyire képernyőt) használt, és egy adatbázisban keresett.

A CD-ROM berendezés használatát egy e célra kifejlesztett program mérte statisztikailag. (Egy ilyen program csak az összidőt tudja regisztrálni, függetlenül attól, hogy ebből mennyi telt nyomtatással, vagy a következő kérdésen való töprengéssel.) Adatai szerint az 1990-es összesen 503 órából legtöbbet a Helecon (172) és a BPI (139) volt aktív. A további sorrend: ABI 83, Periodical Abstract 41 óra, majd – lényegesen kisebb idővel – a DAO, CBI, Library Literature, BIP, SSI, Humanities, Tax Treaties és az ERIC következett. 1991-ben a teljes CD-ROM-használati idő már 1840 óra, melyből a legnagyobb részesedők a Helecon 704, az ABI 589, a BPI 225 (e kettő helyet cserélt!), a Periodical Abstracts 98 és a DAO 78 órával. A két év összehasonlítása alapján a legnagyobb növekedést az ABI és a Helecon érte el, de jelentős a Periodical Abstracts, a DAO, a CBI és az SSI növekedése is.

A vizsgálat két része kiegészítette egymást, s a tervek szerint mindkettőt folytatják, a használat növelése és a segítségnyújtás jobb módjainak kialakítása érdekében. A használóképzés eddig főleg egyéni tanácsadás volt, bár a referenzkönyvtárosok hetenként kétszer rövid (10–15 perces) bemutatókat is tartottak, s e gyakorlatot folytatni kívánják.

**/RINNE, B.: European business and economics information on CD-ROM: a case study. = Proceedings of the 1992 IATUL seminar Tallin, Estonia. June 8–11, 1992. p. 130–136./**

(Mohor Jenő)